

MACULA (XV.)

Regény

BRASNYÓ ISTVÁN

Ez lévén egyetlen társam, elméletbe lassanként megbarátkozva a fém hidegével — — — — —

Ahogy elképzelem fölnagyított, nyápic alakomat, amelyet hintalovammal együtt közszemlére tesznek az emberiség elé — — — — —

Valóságos lámpaláz lesz rajtam úrrá — — — — —

Egész kis szar mivoltom rotyog belülről az eleve megsejtett izgalomtól meg a tárgyaltalan félelemtől, mintha páncél szorítaná össze a szívemet — — — — —

Annyira szemérmesen szeretném végezni, hogy máris akként érzem magamat, mintha preparálnának, gyürkélnék és nyújtogatnák esendő tagjaimat, és belefurulyálnának lyukas csontomba: ily nagy mértékben mégsem szolgáltatathatom ki magamat!

De ki veszi ezt a mértéket rólam, ábrándozásról, többlényegű és csapongó csalórol, akinek alakját a tulajdon sarkantyújával vésik bele egy darab kőkemény őslöszbe, vagy az egykor, ki tudja, kik által fölállított epezöld színű mér földkőbe, amelyről azt sem tudni, hogy mit és honnan tartottak vele számon megfutamodott pusztai markomannok, pannonok, gepidák, normannok, avarok, longobárdok? Kik? Jönnek a világ szarmata korából, és azt mondják magukra: jazigok? Hun birodalmából az isten ólommal kivert bivalybőr térképének?

A korábbi tévedések helyrehozhatók lennének, amennyiben Űnök Mama annak idején megszüli, valóban világra is hozza a mér földkövet: a kettő, az ó és új összevetéséből születhetne valami eredmény, remény a jövődő meglátására, habár a harmadik pont még mindegyre bántóan hiányzik, mivel ez még mindig csupán tengely, akár síké, akár idomé, tehát haladási irány, semmiképpen sem leköttött tömeg: hol vagyunk még attól, hogy gyökeret eresszünk!

Végül a dologból az lett, hogy Szürkeöntvény horkol, én meg, az álmos, virrasztok, habár egy szót sem értek abból, amit ezek a szerkezetek itt mutatnak; nem tudom, erényes dolog-e azzal vigasztalni ma-

gamat, hogy valószínűleg ő maga sem, és megfigyelésem szerint minden egyenletesen működik, tehát rendben is kell, hogy legyen, a mormolás, a duruzsolás alig tér el, leng ki hangzásában a legelőször hallottól, egyszerűen kering, kering, az anyja ötvenét! Hogy engem is áthat, meglobogtat, akár a fagyos zászlót! A zászlót! A zászlót! Kornétás! Rilke Kristóf kornétás!

Valahol bizonyára kürtzó is van elrejtve benne, akár egy szárnykürt hangjának ívelése, valahol szélről, de inkább süvöltés lesz az, bömbölés, bele a hajnali űrbe, szirénaszó, amitől kiveri a dér a tetőket. Ideje lesz talán Szürkeöntvény helyett ébresztenem a váltást, várhatják őket odahaza . . .

Fokozatosan ismerem föl önmagamban a kerengés meg a ferdeség lényegét, a zezzugot, vagy nem is tudom, minek nevezzem: a két mérföldkő közötti egyenest, a tengelyt kellene ehhez meggömbíteni, eltérésre bírni, körpályára kényszeríteni, körhintává alakítani, valóságos ördögmalommal! Ott lehetem én meg csak a helyemet, az ördögmalmon, Luca napján, körbe, és megint csak körbe-körbe lovagolva a fagyos szélben és a fakó égbolt alatt, valami száználmasan csillagtanulmányozó éjszakának, váltott, hideg nyergű falovakon . . . Elképzelt szülővárosomban úgyis létezik még ördögmalom: ennek kellene most a fejébe verni a nyári, falusi búcsúk hangulatát, hátha hajlandó lenne egy dalt lemorzsolni avagy ledarálni a wurlitzeren, amelynek hangszekrényében hány és hány nemzedék tüdeje sípolhat!

— Bog i butina! — idézem kiáltva kedvenc mondásomat, s már rontok is a sziréna húzattyújához, majd akkorát rántva rajtva, akár a vasúti szerelvény vészfékén, világgá kürtölöm a pontos időt: pár perc a híja a fél hatnak, a két mutató éppen fedi egymást, vége a váltásnak, új váltás kezdődik az új-állati-korban, a világot előnti a kainozoi-kumi levegő kicsapódó gőze!

— Te marha állat! — hallok magam mögött Szürkeöntvény nyafogását —, ó, te, idétlen istenverés! Az a vészjelző sziréna, azonnal kapcsolj ki! Azonnal fújd le!

— Ha tudnám, hogyan!

— Legalább kapcsolj ki!

— Nem értek hozzá — közlöm vele —, fogalmam sincs, mik ezek itt! Melyiket húzzam?

— Vissza mind! Ezért engem ki fognak vágni!

— Az baj lesz — mondom —, nagy baj. Akkor nem lesz hol laknom!

— Hát még nekem! — erőlködik annak az elállításával, amit én oly könnyedén üzembe helyeztem. Mindig is tudtam, hogy komoly erőlköznék én bennem! — Ez a rozsdás szar vacak! Mi az istennek kellett ezt piszkálnod?

— A vonaton is meg szoktam húzni a vészféket, de onnan mindig eliszkolok . . .

— Mindig csak a magad dolgán jár az eszed, mi? — és kapkod utánam a fogával.

— A másén nem járhat! Ez az egy irhám van! Eddig még valahányszor megmentettem!

— Most az egyszer nem fogod! — és szinte megfigézett a fenyegetőzésével, úgy éreztem magam, mintha hirtelen kinőttem volna a csizmámat, és nem tudnék benne elindulni.

— Jól van, nem hallotta ezt senki! — kiáltottam még mindig akkora hangerővel, mintha üzemelne a sziréna, pedig ekkorra kikapcsolta az áldott lélek.

— Az egész város talpon lehet! A tűzoltók meg mindenféle akaratos népség! És még téged is itt találnak!

— Mondd azt, hogy elromlott, és én ide futottam megjavítani! Én érkeztem elsőnek! Nem tudom, hogy áll majd ekkor a szájuk! Túl kell járni az eszükön, ember!

— Még soha nem ijesztett rám így senki! — állapította meg megnyugodva. — Jaj, de nagy hülye vagy!

— Nem olyan nagy szentírás ez...

— Te még munkát is kaphatnál itt... Alighanem alkalmaznának, ha előadjuk, mi történt. Kiszúrhatunk velük.

— Nem akarok én munkát — hártottam el a kedveskedését. — Nem tudok én dolgozni.

— Hogy a fenébe ne tudnál? Valamit csak tudsz?

— Semmit — mondtam.

— Hazudni csak tudsz! — nevetett föl.

— Nem szeretek — válaszoltam. — Becsületes vagyok. Egy epizód. Magyarán: semmi.

— Ha ezt itt meg tudtad húzni, a WC-t csak le tudod húzni magad után!

Ezt rüheltem a legjobban, ha valaki elkezdett parlagias hangon beszélni velem. Ha se szó, se beszéd, egyszerre csak ilyen hangot ütött meg.

Csakugyan szét kellene löknöm belülről azt a bögaszentgyörgyi fejét!

Az, persze, megint csak más, hogy természetesen hazudtam egy s másban én is, de csupán önmagamnak, és nem másnak, s hogy ezt is letudhassam, bármikor képes voltam meghazudtolni önmagamat: valóban nemigen kelthettem a szavahihető benyomását. De figyelembe véve az adott helyzetet... Tulajdonképpen semmiféle adott helyzetem nem volt, az én helyzeteim mindahányszor egyszerűen csak adódtak, zuhogtak rám, mintha vernének. Nos, ez az, kik is azok, akik verhetek volna? Ez volt az én legnyakatekertebb mindennapi számadásom, időtöltésem, végeredményben ezzel bátorítottam magamat.

Amikor a tolmács és társa a szalmazsákkal együtt kirámolt kriptaszerű lakhelyemről, mondom, a napsütésben egyszerre megéreztem bő-

römön sörteím serkedését: meg sem fordult a fejemben, hogy mindig is csupa sörte voltam, már amikor a bábosok bolondoztak velem, akkor is — emlékeztem vissza —, rángatván páncélos és méltóságteljes atyám szakállát — mindez ugyancsak itt, állítólagos szülővárosomban történt velem —: ez fordulópontnak számíthatott volna életemben, ha a helyzetet nem tagadom el magam elől is, hiszen a báb a tökéletes ember (ezt akkor nem ismertem föl és nem is akartam belátni), mindenki más csupa meztelen ösztön és reakció.

Hogy ne emlékeztessenek hivatali napjaimra!

(Még sok egyébire, ami már régtől fogva a rovásomon van, és ha majd erről kell számot adnom!)

Mert milyen emberek közé tolakodtam be én?

Hol van anyám fehér és súlyos, aranykapcsú imakönyve, amelynek utolsó, üres lapjára a hozzám intézett, végső intelmeit jegyezte le pár sorban, ereje fogytán alig olvasható ceruzairással, és utána bizonyára békés partokra lépett. Csönd van, akkora csönd, hogy aligha hallhatom a hangját, éppen csak annyit, ahogy a homok surrog, és összeborzadok, ha légáramlatot érzek a tarkómon: mintha elhaladt volna mögöttem valaki.

Imakönyvet loptok?

No, és a parancsolat, ami ott van rögtön az első lapon, ha fölütöd, a tíz parancsolat, az mind lófasz? Az írástudatlan jó istenét a világótoknak! Napi járóföldre csupa kargomániás bennszülött körülöttem! Én meg szirénázok nekik, hátha megüti őket a guta a nagy riadalomtól, akár álmukban is! Miért ne mondanám ki nyíltan a véleményemet, majd letagadom, ha arra lesz szükségem! Úgyis csak ezt tanultam a báb-színháztól kezdve egészen a lőtérig... Most mutatkozzak hálátlan és hanyag, rossz tanítványnak, aki arra is rest, hogy kamatoztassa a kinnal megszerzett tudását?

A naplóíró egyenesen az iskolában tapasztalta ezt, miután a balkezes írásról oly nagy lendülettel térítették át a jobbkezesre, hogy mindaz, ami ott elhangzik, a kerítésen túl épp fordítva érvényes, és a tananyag etikai részének alapját épp a hazugság képezi, aminek a lényege olyasvalami, miként az, hogy a balkezesnek is jobb kézzel kell írnia, s ezt végső soron lehetséges játékosan is fölfogni, több sem kell, csupán annyi, hogy az ember megfogadja, miszerint egész életében adni fogja a hülyét, hiszen nemcsak hogy elvárják tőle, hanem a nevelés örve alatt épp erre kényszerítik. Fájdalmasan furdalják az oldalát, mintha ezt a kíváncsiság tenné — hogy a fenében nem vették észre sohasem, hogy valójában mire is kíváncsi? „Eltitkoltak előlem mindent”, vélekedik sanyarúan a naplóíró — „végül is mindennek egyedül kell utánajárnom, de még kimúlni is legalább olyan ostobán fogok, akár a villámtól agyon-sújtott szomjas teve a sivatagban! Mivel minden úgyis fordítva érvényes, ezért nincs szükség a gondolatokra és egyáltalán a gondolkodásra, csu-

pán kényszeríteni kell magunkat hajlani a szóra, hiszen kizárólag csak így járhatunk túl a saját eszünkön...”

Csakhogy a naplóíró az a naplóíró, én meg mindenesetre még mindig én vagyok, egészen kicsike és bévuíróól egészen üres, akár a kis Jézus szellentése, de azt már nem engedhetem meg magamnak, hogy imaginárius legyek, vagy csupán imaginábilis, miként a pléhboy teheti, pusztá fikció, amely lábra kelt.

A magam módján hadakozva létezésemért vagy létezésem érdekében — — — — —

Ugyanis ha bármennyi időn át sikerült fönnmaradnom, az számomra mindenképpen nyert ügynek számít: ez lenne társadalmi szempontú indoklásom.

Meg az, hogy váratlanul Adára szeretnék menni, nézni bele a Tisza szélébe, vajon hogyan vacoghatnak azok a göndör lábú kis vízi férgek, amelyekből a mizavirág kifeslik. Vagy inkább, szívem szerint, ördögmalmozni szeretnék, miként szóba került? De szóba került-e egyáltalán ilyesmi, nem pusztán a hangulat? Egykori hangoskodásaim színhelye? Wurlitzer, azt mondta, wurlitzer? Hiszen én teljesen bizonytalan vagyok a világ dolgainak megnevezésében! Még évtizedekre lenne szükségem ahhoz, hogy tökéletesen megtanuljam anyám nyelvét! Búzló mandulájú nyelvtanárt kellene alkalmaznom, aki megkísérelné kijavítani sebesen fölvezolt mondataimat, melyek a fekélynél fájdalommasabbak, csavarják és gyúrik az ember fülét, aki odahallgat, kénytelen-kelletlen fintorba rándul az arca, mi az ördög lehet az, amit képtelenek bevenni? Szerencsére nemigen figyelnek rám, csupán ha valakit belerántok a lébe, az kezd el komolyabban átkozódni, engem meg közben a tiszta szívem meg a jó szándék vezérelt — ha így is ártok, mi lesz akkor, ha valóban is ártani akarok? Ha ártalmára akarok lenni a világnak, hogy védeni kényszerüljön magát velem szemben!

Szemben velem?

Vis-à-vis?

Ó, a nyomorúságos!

No, ezt azért még elmondom: a pléhboyról szól, és nincs benne semmi tanulság. Társtalan story.

Azután, hogy már biztosan elmúlt tíz esztendő, és senki sem látta, egyszerre föltűnik vagy megkerül a világból, sötét haja a háta közepéig ér, hanem a szakálla nyesett, és nyoma sincs már a szőrös, kis fekete konok szájának, bizonyára szétverték az utcai, kocsmái, bordélyházi csatározások során, bámulatos pófát szegeztek neki az arca helyére, mintha kalapáccsal vagy törött nyakú palackkal dolgoztak volna, de még így is többnapos munka, több rátában adhatták, akár a sima bőr csizmatalp, miután naphosszat köves terepet jártak vele, szinte kibolyhosodott rajta a bőr. Hogy járt Istanbulban meg Mekkkában, Indiában és Palesztinában a Szentföldön, ült Názáretben és látta a jeruzsálemi szeméttelpeket, vagyis a Jozafát völgyét. Le is vetetkezett arab viganó-

ban és asztalkendővel a fején, üzlettársaival, akik közben támogatták, hogy egyenesen tudjon állni a lencse előtt, de azok nem voltak narkósok, azok csak simán gazemberek voltak, ő pedig ezeknek az ügyei után járva támolyogta végig az egész Keletet, vagyis ezt harsogják Kelettől Nyugatig, meg azt, hogy szerinte alighanem a török börtönök a legelviselhetetlenebbek, ezekhez képest Mitrovica és Požarevac egy-egy kéj-lak, ahol hurik vigyázzák az embert, paradicsomi állapotok: ez a marha, amióta nyoma veszett, szakadatlanul vagy rövid megszakításokkal de igen tartósan ülhett, olyan börtönökben, ahol az ilyen lenge árnyakon markos buzik töltik kedvüket, mintha pókhálónak rohannának neki — épp ennyi is maradt belőle, ami már eredetileg is fölösleges volt. Most meg bizony abban leli szórakozását, hogy éjszakánként, meztelenre vetkőzve az országúton, kiáll az autók fényszórója elé, és a sofőrök bizonytalanul látják is az alakját, a fölcsapott fény átvilágít rajta, csupán a hosszú haját libbenti meg, akár az erősebb szélfúvás.

Ronda, ragadós, undorító és mocskos történetek találtak ki engem, úgy bizony!

Ideje lenne hát fölállítanom kronológiámat vagy megalkotni bizonyos kronológiát a két mérföldkő között kifejlesztett, illetve megpendített húron, avagy nem azért van a Luca-nap és nem azért van a karácsony, hogy e két időpont között végtelen haszontalansággal munkálkodjunk, aminek az eredménye végezetül is semmi lesz, mintha dalt szerkesztenénk, dudorászni?

Nádfonatú székben ültem, csupán azért, mert ebben kuporogva csizmám orrával meg tudtam érinteni a földet, egyáltalán a talajt, a döngölt padlót, amely hideg volt, mintha a Tisza jegére érne a lábam, akár Adánál is: no, kis göndör lábú férgek, most ugyan mi lesz, főként, ha a jég alatt apadni kezd a víz, akárcsak fejem fövényén a Hold változásainak hatására.

Könyvet szerettem volna olvasni, hosszú fejű német író könyvét: a szerzőnek éppolyan feje volt, mint azok az ő házaik az északi-tengeri városokban, valahogy átellenben Finnországgal, ahová még adós vagyok valamivel: nem tudom, mennyit fogok leróni ebből azáltal, ha majd egy napon megküldetem nekik verejtékem csorgásától megzöldült büsztömet. Itt a székben azonban merőben más akadályok tornyosultak elém: fűtés híján a hidegben annyira vacogtam, hogy a szemem is ugrált tőle, és hiába volt meg bennem a türelem hozzá, képtelen voltam olvasni, a sorok szavai oda-vissza szaladgáltak a szemem előtt, akár a vízimérték légbuborékja, és hiába is igyekeztem magamat egyenesbe állítani, az Oceanum közelsége oly erős hullámveréssel tört fel, hogy vacogtatása majd földöntött székestül együtt; azontúl világítás sem igen volt, már messze északra jártunk az ekvinokciumtól, bundát és subát vesszőztek az ablak alatt, mogyoró híján birsalmafáról vágott vesszővel, és az írha szaga messzire riasztotta a ház fala mellől a kutyákat — vesztüket érezték a nyomorultak.

Mindez a kezdet kezdetén volt, kár is lenne évszámom törni a fejemet, meg nem is arra való az én fejem, a nullán kívül más számmal semmiféle művelet sem végezhető rajta.

Ami biztos, az a naplóíró jegyzeteiből való, szalmával beszórt fekete és megfagyott sarú országút, fölötte alacsony röptű madár — hogy hová lettek mellőle a fák, hát bizonyára az ország fázékony népe kivágta és eltakarította.

Lóri a lovon. Látom a finn kupolát. A ló farka levágva. Télen nincsenek legyek. A légnymás esik. Óra szaglik a léglék. A vadlövők lövöldöznek. A vadállomány még a háború alatt él. A gerleállományt lassanként kiszorították a galléros balkáni gerlek. Ezeknek nem fázik a nyakuk, a hely, ahol hálnak, a puszta gally. Lábuk rőzsevékony, és nem fagy le. Itt túlzottan sok a *l* betű. Érdekes lenne leveleznem. Írok Michiganbe, Adrianbe meg Grand Rapidsba.

— Majd adok én neked! Quos ego! Majd meglásd! — intenek, ám én a derlepte barázdán elszaladok a fél sor házból álló falu postájára. Mit nekem a hideg!

— Gyorsan borítékot! — mondom, és grafitercuza végével cirkalmazom üzenetemet a szalonnazsírától foltokban csillogó postai pulton, miközben a tolóablakon túl kurblizzák a telefont, és szakadatlanul üvölt valami pocakos állat:

— Halló! Halloooó! Hallóóóóó! Halloooó Hall — óóóóó! — modulálja a hangját, tremolál. — Hall óóóóóó?

— O, yes, hallom — rúgok bele a falba, hátha elhallgatna már végre. Bár kurblizna inkább, annak nem ennyire bántó a hangja. Kellett is ide civilizáció!

Üzenetem veleje, amit ceruzám hegyét szaporán nyálazva vetek papírra, kunkori pinaszőr betűkkel, a következőkben merülne ki vagy lehetne összefoglalni:

„A kutya előbb szűköl, azután nyüszít. Álló éjszaka nyüszít, épp most kell ennek is kölykeznie. Rosszul aludtam és nem álmodtam semmit. Éjszaka, megszomjazván, fölkeltem, hogy igyak, hanem a víz belefagyott a pléhkannába, be sem tudtam szakítani. Arra gondoltam, rápössentek, hátha az kiolvasztja. De azután meggondoltam magam, és kimentem a kútra, ott ittam. Amint látjátok, elsajátítottam a betűvetést. Gyorsan ment. Volt itt egy ábécéskönyv, úgy kezdődött, hogy Lóri a lovon. Vagy úgy, hogy Lóri ő. Lórét tol. Végül: áldomást vedel, főlzabadultan. Kell ennél több? Csupa *l*.

Jól vagyunk.”

Erről ezután nemigen esik több szó. Hanem amikor a borítékot ragszatom le, meglátom a postáskisasszonyt, mert bizony belesek a tolóablak sarkán.

— Maga oly hatalmas — mondom neki. — Én meg termetre oly hitványka vagyok... Ha végeztem a borítékkal, megcsókolhatnám netán? Vagy ha legalább megnyalhatnám a pihés képét!

— Meg ám! Ott!

— Hol képzeli?

— Ott, épp ott, te kis balfasz!

— Ezt nekem tetszett mondani? — Ó, a nemes lelke! Hamar! Hamar! — ütögetem a borítékot öklömmel, hogy gyorsabban megkössön a rarasztása.

Már hunytam le a szemem, már csücsörítettem a szám, de akkor kilepett az a hisztériás, aki a telefont kurblizta: nagyon megrettentem, mert még a kigombolt inggallérja alatt is szőrös volt, a szakálla meg a nagy hasának a szőrzete egybeért, hát akkor egybeért az végig, hogy mondani sem kell, meddig, nahát, az engem úgy kipenderített, hogy még a megírt és postázásra kész levelem is zizegett a kezemben; végül, amikor visszasettenkedtem, hogy bedobjam a postaládába, nem néztem meg, hogy egyáltalán megcímeztem-e, viszont a nagy hevülettől nem is tudtam rá visszaemlékezni. Meg különben sem bonyolódik le itt valami nagy postai forgalom, s ha a többi levél között megtalálják, úgyis elkérik, vagy, ami még rosszabb, földbontják és elolvassák, hogy kinevethessenek. Lehetséges viszont az is, hogy az én levelem az egyetlen, és még tíz év múltán is ott lapul majd a postaládában, fakón, porosan, semmirevalón — most az a kérdés, mikor kezdtem el dédelgetni ezt az elképzelést önmagammal kapcsolatban?

Nem hinném, hogy azt megelőzően, amikor úgy határoztam, hogy a büszkét, amit majd följuttatok északra, pipás szobor lesz, vagyis pipával a számban fog engem bemutatni, habár a fogaim miatt nemigen pipázhattam volna soha, mert képtelen lennék megtartani velük a csutoráját; ám mégis pipás büszkre gondoltam, mert az szinte ritkaságszámba megy, sokkalta gyakoribb a babérkoszorú, pedig a pipa szárára, ha eléggé hosszú, hogy a kupakja alól áradó aranyfüst ne verjen az ember szemébe, bármikor leereszkedhetnek a vándormadarak, és így nem fognak az ember kalapja karimájára vagy kopasz feje búbjára csinálni, és emellett a hengeres rúdon könnyebben is megkapaszkodhatnak, akár el is tölthetik ott az enyhébb éjszakákat.

Ezzel aztán jól megadtam maguknak a vadlövőknek is, akiknek a kutyáik egyáltalán nem nyüzítettek, mert sohasem kaptak sörétet az oldalukba, hanem sorra megszaglászták és a lábukat fölemelve lespriccelték a legfőbb vadlövő fűzős csizmáját, végül már erőltették is a dolgot, csupán pár csöppre futotta a teljesítőképességükből, és csak a lövések hallatán futottak szét a dolgukra.

Sehogyan sem érthettem egyet a nagy csatazajjal, és, bármennyire is hideg volt idebenn, az ablaküvegen megcsúszó aprósörétekkal: hát ha még azt is kilövik, tüzet leszek kénytelen rakni a szoba közepén — a hiányzó ablaktáblán majd elszáll a füstje! Lám, mindegyre csak kényszerítenek a kainozoikum egyre alacsonyabb és alacsonyabb szintjére, mint ha kifejezetten ősalapotokat akarnának kialakítani a számomra, olyan fennhéjázón és fitymálva néznek felém, ha a szabadban kapnak, mivel

üres, eldobott töltényhüvelyekért járom a nyomukban a határt, ujjamon ugyanolyan sárga gyűrűvel, mint a töltényhüvely alsó, zárt vége: ezt a gyűrűt egy jókora krumpli derekán találtam a földben, akként húzta magára a kisöreg, mint valami hordópocakú ember a túlzottan elszorított övet, hogy nem képes többé kibújni belőle sem alulról, sem fölülről, ám úgy is kell neki, mi a fenének erőszakolta magára — gyerekeMBER húzhat így játékból anyacsavart a pimpilijére, és egyszerre csak se le, se föl többé, maga is roppant meglepődik rajta, hát akkor mit szólhatna egy krumpli, teszem azt?

Ilyen leleteim vannak nekem, mert általában vonzom az aranyat, miként minden többeljobb a világon, hiszen a számomra aligha lehet értéke, ha belegondolok, sohasem is kedveltem, inkább a sztaniol volt a kedvencem, annak nincs minősége és nincsen csengése, nem kell erőltetnem a hallásomat ahhoz, hogy fölismerjem. A krumpliföldön valószínűleg találhattam volna még épp elég magamra aggatnivalót, de több nem nőtt bele egyetlen krumplibá se, és nekem inkább a krumpli volt az érdekes, a már említett okokból.

Valaki itt elunta cipelni a nyakában a kincsestarisznyáját, és kifordította a tartalmát az ugarra, vagy az egészét elhajította, és itt ette meg a fene, fontosabb volt neki a fejét menteni, okos ember, én is így tettem volna a helyében — ennyi volt számomra a gyűrű történeti vonatkozása —, vagy épp ellenkezőleg, esetleg maga veszett itt, fölékesítve, teljes díszben, és a csontjait idővel széturkálták a disznók, az arany pedig, a súlyánál fogva, mélyebbre ülepedett a földben, ahol már a gyökerek tenyésznek: nem ártott volna odafigyelnem az ősi szántáskor, de akkor megvesztek volna az arany láttán a traktorosok, talán még meg is öltek volna, hogy megszerezzék tőlem, vagy kínoztak volna, hogy áruljam el a titkot, hogy honnan tudom? Mi a fenét tudhatnék én, nem tudok semmit, annyit tudok, hogy két középkor volt, egy állati meg egy emberi, egy földtörténeti és egy historikus, és bizonyos szempontból még mindig ez a kétágú hagyomány sarkall valamennyi kezét-lábát bíró embert, ahogy a maszolja mögül kilesekszik még az álarcánál is valamennyivel ijeszteőbb valódi képe.

Ezt a gyűrűt valójában csak azért viseltem, mert addig egy krumpli viselte, és ebben valami előjelet láttam, hogy hamarost változás állhat be gondolatmenetemben; a sorsom nem érdekelt, ha egyszer különben is önszántamból kiszolgáltattam neki magamat, meg, lárifári, mi is volt az én sorsom? Mi lehet egy mintapéldány sorsa? Legföljebb az, hogy állatkerbe zárnak, és ott végül is kialakíthatok egy kronológiai rendszert, amely áttekinthetőbbé tehetné bizonyos meg sem esett dolgok képzeletbeni egymásutánosságát, mert így, karácsony táján, hogyan férhetne meg egymás mellett Krisztus születésének meg annak a ténye, hogy a gyűrűm feje ledér pecsétet nyom?

A naplóíró annak idején azon a véleményen volt, megörökítené ezt, hogyha később netán erre vonatkozó irodalomhoz jut, megfejtse je-

A. HASBESZEL

1988

lenségét; spanyolviaszba szerette volna lenyomni, de a boltos úgy tett, mint aki nem is hallott még a spanyolviaszról, pecsétviasz, ismételtgette neki a naplóíró, de azt a választ kapta, hogy ilyen erkölcstelen dolgot, akárcsak kotont meg egyebet, ami a pázrás céljait szolgálja, csupán patikában árusítanak, ez meg — mutatott körbe —, mint látja, nem patika, itt még női alsónemű sincs, semmi olyan, ami a gerjedelmet szolgálná, fejezte be szellemesen és tudálékosan.

Ezeknek szerettem volna én kronologikus sorrendben ráncba szedni akármit is — hajítottam szerte egy hirtelen mozdulattal ábrándjaimat, mintha gyöngyfüzés közben — ami jellegzetes foglalatosságom lehetett volna, ha sikerül megkedveltetnem magamat az asszonynéppel — az ujjamba szúrtam volna a túvel. Hogy én csócsáljam meg nekik azt, amiben félreismerhetnék magukat!

Jó messzire keveredvén elsődleges gyűrűmtől, az elsődleges huroktól, ami fogva tartott, egy elmocskolódott falú fűtőházban jött rám mind-ez, toluult föl bennem, de ez csak futó vértolulás volt, bizonyára a düh-től, amit Szürkeöntvény jelenléte váltott ki bennem, a mocskos hangsúlya és hanghordozása — pedig annyiféle emberrel összekerültem én már! Úgy tudom, mind megbánta, de ami kézenfekvő, kár lenne elszalasztani. Egykor, amikor még közlőrl sem voltam ennyire tapasztalt, és úgy gondoltam, idegen tollakkal fogok ékeskedni, máris rám ragadt ez a tollazat, és rég látott, kivándorolt, halottnak vélt embereket ismer-tek föl bennem, régi adósságokat törlesztettek és régi sértésekért követ-tek meg, örvendezve, hogy már nem emlékszem a történetekre — mon-dom, hogy mutatványpéldánya lehettem valaminek, aki fölött, miután kihalt az a nemzedék, amely oly jól megjegyzett magának, egyszerűen megdőglött a levegő, néha egy-egy aggastyán még, mellemnek szegezve gumikupakban végződő botját, megállított:

— Hát te nem öregszel? Mi?

— Eszem ágában sincs — szorítottam meg a felém nyújtott kiaszott kezét.

— Pedig eljár fölöttünk lassan az idő... Nem ismersz meg? Nem tudod már, ki vagyok?

— Nem. Nem emlékszem — mondtam.

— Cserbenhagy tégedet is a memória! Haj-haj, hiába, jobb idők voltak azok!

— Nem tudom — mondtam —, fogalmam sincs, hogy milyen idők voltak...

— Nem tetszik nekem a színed! Többet kellene sétálnod! — szuszog-ta az ilyen találkozásokkor az épp soron levő, lila fejű aggastyán a ké-pembe: mennyire undorodom tőlük! A legszívesebben félreütöttem volna a szemem elől a remegő állkapcsukat, ne lihegjenek énrám! Világgá kergetnek valamennyi helyről, ahol megfordulok. Ezért is húzok valószí-nűleg inkább a nyersebb emberekhez, mintha zsebre szeretném vágni minden tudományukat, és azután kiderül, azt sem tudják, merre van

fölfelé meg lefelé. A fiatalok is mind ravasz, lyukas, régi rozsdás vödörök, sok minden keresztülcsergött rajtuk...

Életemben egyszer valóban megijedtem, halálra rémültem a krumpli által is viselt aranygyűrűs időszakomban — azon veszett el a gyűrűm. Egy hasbeszélő, aki nem is az orrán keresztül szedte a levegőt, hanem az ádámcsutkája helyére szerelt fémgombon, csőszként alkalmaztatta magát — bizonyára a hivatalnokok is annyira megrettentek tőle, hogy nem volt merszük elzavarni —, és néhány gazdátlan vagy elbitangolt állatot terelt a deres mezőn, ahol korábban a vadászok jártak.

— Ezek a tied? — szólt rám, a száját sem mozdítva, és én még csak nem is sejtettem, honnan a csodából törhet ki belőle a hang, amely olyan volt, mintha egy bádoglemezen kopognák le, benne vagy a fülem mellett? — mindegy.

— Nem — válaszoltam megrémülve, szinte pánikba esve. — Nem! — és tudatosodott bennem, hogy, lám, a számomra is vannak olyan helyzetek, amikor cselekvésképtelen vagyok.

— Kárt tettek — kongatta a hasbeszélő.

— Miféle kárt? — szerettem volna tudni, hogy miféle kártétel létezik egy letarolt határban.

— Fizetni kell! — húzta ki azt a gombos gúnárnyakát —, meg kell fizetned!

— Nekem? Nem is az enyéme!

— Megfogtalak! Nem fogtalak meg? — és elkapta épp a gyűrűs kezemet. — Ismerlek én!

— Nem — mondtam —, ehhez nekem semmi közöm —, és végigmértem a hosszú, fehér lánylábú üszőborjúkat a kiütközött rövidke szarvukkal, ahogy rapacsos orrukra lecsapódott a lélegzetük, és megszire fénylett, a szőrös vagy csupán a szőrtől érdes alsó ajkukról pedig hosszú szálakban lógott a nyál. Különben türelmesen várakoztak, és fejüket felém fordítva, mintha valamit alaposan meg akarnának nézni rajtam, valahogy alulról meregették rám a szemüket, s közben nagyokat fújtak, hogy még a horpaszuk is megrándult bele.

— Fizetsz te, vagy elhajtsam őket zálogba? — erőlködött egyre a rekedt hangú hasából.

— Hajtsd! Baszd meg őket! Ilyen pofával úgysem találsz mást magadnak!

Ez aztán igazán kihozta a sodrából; valahogy azért mégis védenem kellett volna magamat, legalább a dugót kitépni a nyakából, hogy ne jusson levegőhöz, de lehet, hogy akkor az egész belső részét kitépem vele, mint a méh fullánkjával, s nem is az zavart volna annyira, hogy elpusztul, hanem hogy hová fogom elásni ebben a fagyos földben, és különben sem szeretek dolgozni. Hagytam inkább, hadd ráncigáljon, de hamarosan kezdett kiguvadni a szeme, tehát mégsem jutott elég levegőhöz — ennyit mindenesetre máris megtakarítottam magamnak —, el is engedett nemsokára, de a gyűrűm ekkor már nem volt sehol. A mar-

kában maradt vagy csak egyszerűen leesett? Nem álltam neki bogarászni a gyom közt, hanem egy ideig még néztem utána: hosszú lépteit botja járásához igazítva úgy valahogy ment, mintha lába a levegőt nyiszáló olló két szára lenne — aztán még tán orra is bukott, de én már azzal voltam elfoglalva, hogy ugrándozásommal szétkeressem a fogságába esett borjúkat, azok pedig csak oldalazva tértek ki előlem, alig akartak tágulni a közelemből, hiába csapdostam a farukat és visongattam a csodálkozástól megdermedt fülükbe.

Az a visongásom áttöri a kronológia falait (nagyjából ugyanaz lehetett, mint a fűtőházi vészjelző szirénáé), hogy milyen szögben, nem tudom, de ennek a másik szarát föltétlenül amaz a sikkantásszerű kiáltás képezi női szájából, hogy még a ruháján keresztül is látom a kellő hangerőhöz összeránduló hasfal hirtelen vetett hullámát, mintha parázs esett volna a köldökébe:

— Lajcsi!!!

Ettől a hangtól fölborzolódik a téli lucernaföldek tarlója, sebesebb vágásra kell fognom hintalovamat, oly hatalmas az igény bennem a sebesség iránt, hogy még hüvelykujjamat is kiveszem a számból — hát ekként éldegélünk, nem mostanság, hanem akkortájt, fél hat tájban: Szent Luca! Santa Lucia! Sánta?

— Nem is igaz, hogy sánta, sokkal inkább az óra ingája a sánta, meg kell várni a tavaszi vásárt, akkor majd veszünk rendeset, főlhúzó-sat....

— Az sem tart soká. Egyszerre csak elkezd sietni meg késni, meg csak a feje tetején állva, vagy a számlapján meg a hátán fekve lesz hajlandó járni, egyszerűbb, ha az ember a csacsi fülének az árnyékához igazodik.

— No, de éjszaka?

— A csillagok is éppúgy haladnak az égbolton, akár a nap. Éjszaka is ugyanúgy múlik az idő, mint nappal. Ott van például a holdvilág...

— Luca-napkor mindig borús az éjszaka, a hold világa szétfolyik a felhők fölött, akkora árnyékban marad a világ!... Hogy no! Ez az! És akkor csak ez a sánta inga az éjszakán keresztül, mintha mankón járna, akár a kutyáktól félholtra mart, törött gerincű öreg kandúr... Csozog keresztül a szobán a sötétben, és azután kikéredzkedik, kaparja vagy rágja az ajtót.

— Az idő?

— Ne legyél már ennyire marha! A macskát agyon fogjuk ütni, és ha eljön az ideje, veszünk egy rendes órát: ezek mindketten már csak szenvednek...

— Én is szenvedek! Mindig is éreztem, hogy szenvedek, csupán nem tudtam ilyen világosan kifejezni, mint most... Most már tudom, hogy szenvedek, akár egy sánta ingaóra. A fenébe is ezzel az idővel, mintha hülye lenne, úgy mutatja mindig.

— Mit érdekel az, hogy éjszaka hány óra van? No, ugyan miért érdekel?

— Hogy mikor lesz fél hat? ...

— Kovászolnod kell? Dagasztanod kell?

— Nem tudok. Csupán sántítani tudok, belülről. Érzem is, amikor járok.

— A fejedben mindig fél hat van. Egyszer meg kellene benned indítani az órát ...

— No, ugye, megmondtam, hogy sánta? Lassan, nagyon lassan kapaszkodik csak, akkor is csak egy hajszálnyit ...

— Meg kellene fürödnöd. Biztosan tetves vagy, és azt érzed. Forralunk egy nagy tekő vizet, és belefekszel.

— Ilyen hidegben? Hogy utána minden porcikám fájjon, és csak meggörnyedve tudjak járni.

— Legalább addig is nyugton maradsz ... Úgyis elege van már beled mindenkinék!

— Azt is tudod, ugye, hogy elveszett a gyűrűm?

— Volt is neked gyűrűd! Ugyan hol vettél volna te gyűrűt?

— Éppen volt! Egy krumpliról húztam le.

— Szép volt?

— Azt nem tudom. De volt ...

— De a levelet mégis megírtad, ugye? Pedig mondtam, ne merészelj összevissza irkálni ... Előbb add ide, és majd megtanácskozunk, s utána szépen átmásolod.

— Nem volt mit megtanácskozni. Csak azt írtam bennie, hogy nem álmodtam semmit.

— Vagy csak nem jutott eszedbe. Mégis jobb úgy, hogy azt írtad — nem álmodtál semmit.

— Van benne valami: mert azután mégis eszembe jutott, hogy álmodtam, de azt úgysem tudtam volna elmondani. Most megkérdzem: derékba szokta-e törni a vihar a fenyőfákat?

— Egyetlen szál fenyőt?

— Egész fenyvest. Szálfákat! Láttam, hogy kitörte a szél. Egészen pontosan ezt álmodtam. Szíjas, kemény, fehér szálkák meredeztek csak a törzséből, egészen magasan. Óriási lehetett az a fa. Nem mertem volna fölmászni rá.

— Álmodban sem?

— Álmodban ez meg sem fordult a fejemben. Álmodban inkább zuhanni szoktam. Nem térben, hanem csak simán, valami betüremlések között ... Lágú, ködszerű, üregesnek tetsző részek, de egészen sötétek, a legközelebb eső részük a világosabb.

— Úszkálsz a magzatvízben, te nyomorult. Forgolódsz, mintha sütnétek ... Ez az első tapasztalatod a világról. A kitüremlések nem olyanok, mint a mellbimbó?

— De, csak hatalmasak ...

— A kép fekete-fehér, és az arányérzék teljes hiánya jellemzi. Ha lerajzolva megmutatják, sose jöttél volna rá, hogy mi az, amit látsz. Muszáj neked mindenre emlékezned?

— Biztosan nagyon keservesen lettem. Tektonikus mozgások mentek végbe az agykérgemben, és minden másképp fejlődött, mert összerendezett... Arról nézek, és emerről látok. Már majdnem sajnálom magam, hogy ennyire hülyének kell lennem!

— Pedig olyan jól elbeszélgetünk...

— Hol beszélgetünk? Egyáltalán, hol vagyunk? Egyáltalán, mi a francot keresünk vagy csinálunk itt?

— A fenyőkről beszélgetünk, amelyeket derékba tört a szélvihar. Azt mondtad, egész fenyvest?

— Nem mondtam, hanem álmodtam. Soha életemben nem láttam annyi fát, és némelyik derékba tört... Csak zivatar lehetett, más nem képes fát úgy derékba törni.

— Ez a te karácsonyi álmod lehet. Majd megnézzük az álmoskönyvben, mit is jelent.

A naplóíró szerint a jelentése hegymászás. Az majdnem olyasfajta érzés, mint a szerelem. Egyáltalán, a naplóíró szeret beszélni a szerelemről, habár az embernek — nekem, Lajcsinak — gyakorta az az érzése, nemigen él vele. Inkább a pucér dugattyú működését tanulmányozza a kimustrált gőzgépen. Milyen pontosan illeszkedik és hatol be a kenőcsöt csorgató sötét nyílású hengerbe.

Ennek alapján szemlélve a dolgot, James Watt alighanem erotómán volt — jegyzi meg —, legalább elrejtette volna valami belső megoldással a dugattyú szárát, mert így az egész akként esik ki, mintha bordélyházban tanulmányozta volna a gépészetet, avagy ki tudja, sohasem lehet tudni...

Tehát ez szerinte az emberi szervezetre asszociál, a hajtóerőt épp a genitáliák jelképében véli fölismerni. Ekként vagy ehhez hasonlóan vélekedik a XIX. századi gépgyártásról, és egyáltalán az egész századról. Különös mérlegelés, habár a század magatartása elég sok vonatkozásban valóban képmutató. Az őszinteségét gyakorta kétségbe lehetne vonni, de a pátozsa mindenképpen lelkesítő! Sohasem tudtak úgy eszméért halni, mint akkor, és nem féltek vagy szégyelltek bevallani, mit gondolnak... És diadalmaskodtak a kétszínűek, miként ez mindig nyomon követhető a történelemben. Létezik az emberiségnek a diplomatikus szárnya, szemben az éppen leginkább őszintével. Az emberiség őszinteségében hordozná tulajdon vesztét? Hanem a hazugság sem ment meg bennünket! A köpönyeg forgatása közben belebonyolódunk a két szárnyába, a kétágú középkorba és a kétféle új-állati-korba — ám ezek csak afféle félhat körüli vagy ezt megelőző föllelkesülések.

— Lelkesedést tanulni jöttünk a gőzgéphez — fogta át vállam a naplóíró. — Mást úgysem igen tanulhatnánk már belőle, hiszen ez ócskavas. Csak súlya van!

Súlya! De akkor mit mondhatnánk egy szoborról, amely még csak nem is mobil, és hosszú pipa mered ki a szájából, amelyből aranyfüstöt lélegzik!

Am hogy a kronológiánál, illetve ezen belül maradjunk, ezek azok az ostoba idők, egyetlen megbonthatatlan korszakot alkotva, amikor még nyoma sem volt bennem a vágnak, hogy entellektüel legyek, tehát nem kellett rettegnem az orromba nyomható malacdrótoktól, sem a szépiától, hogy bármikor szégyent hozhatna rám, kinyújtva orrom likán a hosszú tapogatóit vagy lábait, végtére is azt a benyomást keltve, mint-ha folyton el akarna csöppenni az orrom.

De ha egyszer nekem ezzel kell élnem! Ahogy a naplóíróval is valahányszor kénytelen vagyok újraélni az itt elmondott kort, nagyon is hiányolva őt, hogy nem közösen tesszük, hogy nem áll mellettem, és fölényes megjegyzéseivel nem nyomja el bennem a szakadatlanul fölülkerekedni vágyó basztardot, pedig, sejtem, bizonyára ideje volna már meghunyászkodnom . . .

Csakhogy ki előtt?

Szürkeöntvény előtt?

Nem azért csatlakoztam hozzá, hogy meghunyászkodásra bírjam magamat, és ennek különben sem volna semmi jelentősége, akként néz rám is, akár a tulajdon bakancsa orrára, vagy visszatarthatatlanul valami „cágerről” magyarázna, sebesen jobbra-balra ugráltatva a merőlegesen föltartott mutatójúját, mintha csak pszichiáterrel vizsgálatná magát az ember!

Ennek máris havazik a fejében, sohasem fog ez semmiféle szoboralakot sem kiönteni! Benvenuto Cellini kéne, a Nagy Medúzafővel! Az lenne a hozzám leginkább hasonlatos!

Tulajdonképpen eddigre már föl kellett volna hagynom ezzel a lajcsizással, de akkor egyáltalán mi maradt volna belőlem, ha nem kapaszkodok meg továbbra is az elolvadt kronológiában, amely valamennyire fönttartott még, akár a temetetlen hullát. Mi lettem volna a továbbiakat illetően? Ő?

Szimplán csak Ő., a két nagy fülemmel?

A fénykép, amelyet oly kíméletlenül követeltem annak idején Moisi-lovitson, mintha csupán arra lett volna jó, hogy meghökkentő távolságról kövessem Ő-t, szakadatlanul arra törekedve, hogy végtére is azonosítsam valakivel.

Váltig próbálkoztam ezzel, jókora terepet becserkészve a két epezöld színű mérföldkő között, de még rajtuk túl is, ahogyan a hullámmozgás terjedhet, sőt, a mágneses erővonalak: mindenképpen a hasonmásomat kerestem, akinek lényegét a lajcsizás hozta meg, az elszánt hintalovaglás, és, immár, tökéletes hintalovag voltam, csupán a fülem nem nőtt még oly nagyra, miként Ő. esetében.

Ő. — igyekeztem visszaemlékezni arra, amit nem tudhattam, a sej-

téseimre — sokkalta inkább urbánus lény, mint én — Lajcsi — valaha is lehetnék. Vagy csupán az ismeretség és a kapcsolatok hiánya teszi ezt, a váratlanul és szinte meredeken megváltozott körülmények? Gondolkodásmód és gondolatvitel? Hogy a naplóíró naplójából ellopott levelek és lapok olvastán változott meg bennem valami, ezeknek a hatására kezdtem el én is nyálazni talán? (Alojz?)

Szóba jöhet még a köztem — Lajcsi — meg a naplóíró ablakán a sötétből beleső fiú közötti azonosság, elszomorító eredménnyel, mivel a világot mintha kóbor lelkek töltének ki, köztük én is, meg én is, meg én is, meg Ő.

A pléhboy volt a legtűrelmetlenebb és a leginkább kész elvitorlázni: milyen kis gyöngye szárnya lehetett neki! Képzelt szülővárosom fölött — mintha épp az imént rebbentek volna föl a löszszakadékból — a szalagfőlirator tartó angyalok robosztus, harcias lényeknek mutatkoznak hozzá képest: akár egy lovat leüthetnének a szárnyukkal! És épp a pléhboy jutott legmesszebbre, hiszen — azaz állítólag — megjárta kietlen hazájukat, a Jordán folyó partján lábukat mosó arkangyalokkal is beszélt. (Ezt csak jó-jó-jó sokára mondja; elment az esze szegénynek — mondják —, a narkó, a narkó: oly magabiztosan beszélnek erről, mintha legalábbis megpróbálták volna; úgyhogy maradjunk csak annál, amit a pléhboy mond.)

Ami pedig Ő-t illeti, ez szakadatlanul bizonyos nyomokat keres, ezeket kutatja, még a csimbókban végződő fülét is kihegyezi utánuk — a vidéki életben a zsirozódás és a koszolódás következtében előbb-utóbb ezzé válik a finom szőrpamacs, arra csupán az állatok képesek, hogy eredendő formájában megőrizték, kivéve az egészen megszelídítetteket és elanyátlanodottakat —, s végül egy szárkúp mellett, a szélvédett oldalon megállapodva szivarra gyújt, s a terepet áttekinthető finom mozdulattal ajkához emeli (nehezen hihető, hogy egész megmozdulásának csupán ennyi volt a célja): helyszínt vesz szemügyre, ahol egykoron valami történt.

Csakhogy hol, a Föld mely pontján nem történt valami olyan, ami fölindulást váltana ki az emberben, adott hangulatától függő szinten, hogy még beavatkozásra is ingerelné, habár, meglehet, a biztos vesztébe rohanna.

Ez lehetne egy nyúl vadászati — — — — —

Szerelmesek fetregése, sebes és fútó, helytelenített kapcsolat — — —

És, végeredményben, amit Ő keres, útközben színhelye is, végtelen összevisszaságban és áttekinthetlenségben, amelyen egy másik, régebbi szivarozó úgy véli, képes eligazodni; a dolog végül is úgy jött ki — akkor —, hogy a szálak összekeveredtek, átbugyáltak egymás alatt, hogy alkonyatra egész szötte se alakult itt ki az öldöklésnek: hát, kérném szépen, a harcmező látképe, ahogy így áttekinthető a kukoricakotúk fölött, egyáltalán nem fölhangoló látvány, és ez az egész panoráma egy kissé rideg, valami megnevezhetetlen által behatárolt és korlátolt: kép-

telenek leszünk megegyezésre jutni a tulajdon történetünkkel!... A fölülemelkedés volna a kézenfekvőbb — ezt gondolja Ő. —, a helyzet túlgondolása...

Ahogy menyasszonyunkhoz is annyi irányból közeledvén — mivégre? — Hűségünk lehetne támasz, de téboly is... Bogarasságunk bevehetetlen erődje.

E támpontról beszélve most kifelé, neki a pusztaságnak, sívó lélekkel és Ő. fülével hallgatózva: meglepő, mekkora nagy csöndben zajlik le az elképzelt esemény, nem nagyobb a neszezése, mint a naplementnek, még a répa is nagyobb garral nőne a földben; milyen földben, ahová kiket temettek?

— De elszomorodtál hirtelen. Talán az bánt, hogy elveszítetted a gyűrűdet?

— Igazából nem is az én gyűrűm volt az. Előbb azt gondoltam, hogy a krumplió volt...

— És most mást gondolsz róla?

— Igen, egészen mást. Valaki gyűrűje volt, és az a hasbeszélő letépte az ujjamról.

— Akkor kérd vissza tőle.

— Nem biztos, hogy nála van. Egyáltalán nem olyat mutatott a gúnárfeje, mintha örült volna, hogy megszerezte a gyűrűmet... Meg ha nála lenne, akkor sem mennék.

— Félsz tőle?

— Mintha valaki a föld alól beszélne vissza, annyira nem az ő hangja az, ha megszólal. Egészen személytelen hangja van, tisztára elképeszt vele.

— Jobb lenne, ha nem csatangolnál annyit. Most, hogy már elég jól tudsz, megpróbálhatnál olvasni.

— Nem érdekel. Nem tudom követni a betűket, a hidegtől remeg a szemem. A szabad ég alatt még sincs annyira hideg. Itt bent olyan, akár a tömlőcben. Nemigen szeretnék bezárva lenni. A gondolatára is megtörök, lágy leszek, már-már anyagtalan. Biztosan visszatérne belém annak a folyamatos zuhanásnak az emléke.

De hogy nem tér itt vissza, miközben mindkét mérföldkövet érintve kerengek a fűtőházban, vagy végül is följutok én az ördögmalomra, valamelyik, rezes rúdon lógó lovacsákára, és a sebes forgástól majd bizonyára ráfagyok a szélre. Am sörtéim legföljebb csak fölborzolódnak, mint a vaddisznó hátán, hajam sohasem fog olyan lobogó zászlót alkotni, miként a pléhboy selymes sörénye, ahogy megtépázza a ráirányuló erős fényszórás.

Ezek volnának hát nagyjából azok a határok, amelyek között Ő. valaha is mozgott, megnyergelve keményen a megváltó centrifugát, mintha csakugyan megfűrösztötték volna a tetvek ellen, ha már ilyen körülményeket választott magának.

Engem viszont mindvégig a titokzatos harmadik beszélő személye ér-

dekelt, a meggyőző, megnyugtató és álmosító hangja, aminek ellent lehetett mondani és szembeszegülni is szabad volt vele: hát nem megírtam-e a leveletem?

Vagy a fiú volt az, a hideg embernél, akinek a székláb meg az ágyláb közé szorult a feje?

Köszönt ránk újabbnál újabb jégkorszak?

Ennek a tövéről hegyére való megvizsgálása éppen az én dolgom lenne, aki bevallottan semmit sem tudok? Akiben összevissza funkcionál minden?

Valamiképpen kívül szeretnék esni a behatároltságon, ahogyan az analfabetizmus szokását is legyűrtem: hát végtére is nem megírtam a leveletemet? Az írás pusztá ténye volt az, ami fölleskített.

Néztem Szürkeöntvény ugrádozó ujját, amely a „cáger” mozgását követte vagy utánozta, és tudtam, hogy mindkét szemgolyóm is ugyanúgy ugrál, mint amott, amikor olvasni próbáltam, és összehozni valamiféle kronológiát, legalább a hideg ellen.

— Nem ismersz véletlenül valami lehetetlen alakot, akinek aranyfoga van? — kérdeztem váratlanul Szürkeöntvénytől. — A metszőfogai közül egy föltétlenül aranyból van.

— Nem, biztosan nem. Menj el a fogorvoshoz, kérdezd attól... Én különben is kifogytam már a türelemből, hogy a kérdéseidre válaszolgassak meg hogy vigyázzak rád. Megállás nélkül jár kezed-lábad, mint-ha szakadatlanul valami váratlan fogást forgatnál a fejedben. Amit elkapsz, aztán csak húzod, húzod!

— Bonyolult lélek vagy — mondtam neki —, de énbőllem hiányoznak a kinesztetikus érzetek, akár egy zsinóron mozgatott figurából... A fogalmak, amelyek megfordulnak a fejemben, azok között kellene más kapcsolatokat kialakítanom. Abban van minden eredetiségem, hogy a bábokat rosszul tudom utánozni. Néha elragad a majomkodásra való készségem...

Ezzel meg is magyaráltam mindent — önmagamnak, és különben is már pitymallott, vagy valami a pitymallatot szerette volna utánozni az égbolton, a légkörben, de eléggé alacsonyan, olyan nekem való volt az egész, mintha csak utolértem volna magamat, akár a holló a tulajdon röptét.

Egyszer a simatetőn láttam egy legalább nyolcvan- vagy százszentendős hollót, és a vén Mácsás egyből kalapálni kezdett feléje a szárnyával, mintha a röptét szerette volna utánozni — olyan kopaszon és minden lében megforgatva nagyon is illett rá ez a szerep, bánom is, hogy akkor nem szabadultam meg tőle, nem csaptam a csupasz alsófelére, elhessentve ezzel a hollót is, mert már akkor is nagyjából ugyanazt éreztem, amit most: aligha kel majd valaki is a védelmemre, habár csak nevettem magamban: vajon rászorulok-e?

Időközben sikerült elkapnom a szépia orromból kilógó lábát, vona-

kodtunk is egy ideig, hogy vajon melyikünk kerekedik fölül: fájt, ahogy az átkozott megkapaszkodott, gaz állat! — mormoltam orrhangon, hogy tudomásul vegye a róla való vélekedésemet, ám végül is kénytelen voltam elengedni, s most azzal a ragacsos ujjammal akkora szeretettel, amekora csak tellett tőlem, megsimítottam és megvakargattam elképzelt szülővárosom átabotában megfestett, hajnalpírban fölsugárzó képét, amelyen még az angyalok vakító fehérségű pendelye is rózsaszínbe árnyalódott.

(Ezzel a folytatással a Híd befejezi a Macula közlését. A regény teljes szövege hamarosan megjelenik könyv alakban a Forum Könyvkiadónál.)

